

POSITION PAPER BODEMDALING

ROL EN POSITIE VAN DE WATERSCHAPPEN IN DE BODEMDALINGSPROBLEMATIEK

DOEL VAN DIT STUK

Doel van dit position paper is om de rol en positie van de waterschappen te schetsen bij de aanpak van bodemdaling in gebieden met slappe bodems. Deze complexe problematiek kent veel probleemeigenaren, en kan alleen met een samenwerking tussen al deze betrokkenen worden opgelost. In dit document beschrijft de Unie van Waterschappen de rol van waterschappen bij de aanpak van bodemdaling en wat de waterschappen nodig hebben om deze rol te kunnen vervullen. We richten ons hierbij op bodemdaling die een relatie heeft met het (grond)waterbeheer¹. Bodemdaling door grondstoffenwinning (zoals gas- en zoutwinning) zijn geen onderdeel van dit position paper.

WAT WILLEN DE WATERSCHAPPEN MET DIT POSITION PAPER

De waterschappen hebben een rol en een belang in het oplossen van de bodemdalingsproblematiek, die alleen in een maatschappelijke context en in samenwerking opgelost kan worden. De dialoog hierover willen de waterschappen voeren vanuit de belangen van de betrokken partijen. De oplossingen worden volgens de waterschappen gevonden in het maatschappelijk domein en zijn integraal² van karakter. Bovendien zien die oplossingen er in het landelijk gebied anders uit dan in het stedelijk gebied (zie tabel 1, blz. 4).

De waterschappen verwachten van de provincies en gemeenten dat zij hun regierol in dit dossier houden, een deel van de oplossingen kan namelijk gevonden worden in de ruimtelijke inrichting van het gebied. Mede vanuit die bril dragen de waterschappen bij aan de totstandkoming van provinciale en gemeentelijke omgevingsvisies. In het bebouwd gebied gaan de waterschappen in overleg met de betreffende gemeenten, inwoners en bedrijfsleven over de bodemdalingsproblematiek, om aldaar te komen tot een gezamenlijke aanpak.

De waterschappen willen dat het voor alle partijen duidelijk is dat bodemdaling een maatschappelijk probleem is, dat alleen in samenwerking op te lossen is. Daarom gaan waterschappen de dialoog aan met hun maatschappelijke partners over de aanpak van bodemdaling en de daarmee verbonden opgaven zoals het terugdringen van de broeikasgasuitstoot, klimaatbestendig waterbeheer en het duurzaam faciliteren van landgebruiksfuncties.

AANLEIDING

Dit najaar gaf de Raad voor Leefomgeving en Infrastructuur (RLI) advies aan de Kamer met als titel "Stop bodemdaling in veenweidegebieden: het groene Hart als voorbeeld"³ Aanleiding zijn de steeds grotere problemen van bodemdaling, zoals oplopende kosten, teruggang in de natuur en waterkwaliteit en CO₂-uitstoot. Het RLI-rapport richt zich op bodemdaling in veenweidegebieden, maar bodemdaling is een breder vraagstuk ook op de klei of zandgronden kan bodemdaling problemen veroorzaken als gevolg van bv droogte, klink of grondwaterwinning. Deze neergaande spiraal moet volgens de raad doorbroken worden. Het klimaatakkoord, waarin er een reductiedoelstelling is opgenomen van 1 Mton CO₂-eq uit veenoxidatie in 2030, heeft de aanpak van bodemdaling in een stroomversnelling gebracht. De uitstoot van broeikasgasen uit veenoxidatie is echter slechts één van de vele problemen als gevolg van bodemdaling. In hun studie

¹ De UvW werkt ook aan een grondwatervisie. Beide documenten sluiten op elkaar aan.

² Integraal is een aanpak die meerdere facetten tegelijkertijd aanpakt. In het landelijk gebieden denken wij aan een aanpak gericht op bodemdaling, toekomst van het gebied, energietransitie, CO₂ kostendrager, waterkwantiteit en -kwaliteit.

³ <https://www.rli.nl/publicaties/2020/advies/stop-bodemdeling-in-veenweidegebieden-het-groene-hart-als-voorbeeld>

'Dalende bodem, stijgende kosten' uit 2016 schatte het PBL dat de maatschappelijke kosten als gevolg van bodemdaling de komende jaren stijgen met totaal €22 miljard tot 2050. Deze stijging wordt in belangrijke mate veroorzaakt door toenemende schade aan infrastructuur en herstel van funderingen van huizen in het stedelijk gebied. Tevens zijn de CO₂-uitstoot door veenoxidatie en inkomstendering in het agrarisch gebied maatschappelijke kostenposten. Voor het waterbeheer nemen de onderhoudskosten (m.n. aan keringen) ook toe, maar deze kosten zijn in vergelijking met de kosten voor klimaat en stedelijk gebied relatief beperkt.

Bodemdaling in slappe bodems is het gevolg van verschillende mechanismen. In West-Nederland, Friesland, Groningen, Drenthe en Overijssel wordt bodemdaling veroorzaakt door veenafbraak of door zetting van veen als gevolg van belasting⁴. In de provincie Flevoland is de daling een gevolg van een combinatie van zetting van niet gerijpte klei en oxidatie van veen in de ondergrond, terwijl in Delft en omgeving de daling ook een gevolg is van een grote grondwateronttrekking. Verder spelen klink en krimp, volumeverkleining door wateronttrekking, een rol. Bodemdaling is dus vaak te relateren aan het grondwater. Veenafbraak wordt veroorzaakt doordat veen wordt blootgesteld aan zuurstof, wat plaatsvindt na drooglegging van het veen. Met andere woorden, door drooglegging van veengebieden, en het periodiek indexeren van het waterpeil om het gebied droog te houden, zakt de grondwaterstand en wordt er steeds nieuw veen blootgesteld aan zuurstof. Het bodemdalingsvraagstuk is dus in veel gevallen een grondwatervraagstuk.

Het bodemdalingsvraagstuk staat in een brede maatschappelijke context van de totale opgaven in het landelijk gebied: broeikasgasuitstoot, stikstof, biodiversiteit, woningbouwopgave, circulaire landbouw et cetera. In het landelijk gebied zijn waterschappen vanuit hun taak als kwantiteitbeheerder vaak direct betrokken bij dilemma's als gevolg van bodemdaling. De waterschappen werken samen aan duurzame en klimaatneutrale veenweidegebieden, met de bodem als conditie, het water als instrument en de functietoekenning door gemeente en provincie als een resultante. Aanpassing van het watersysteem kan helpen om bodemdaling te remmen, maar ook aanpassingen in functies, de landbouwpraktijk en de verdienmodellen in het gebied zijn nodig. Dat vraagt inzet van alle betrokken partijen.

Met een heldere positionering in het bodemdalingsvraagstuk bieden de waterschappen duidelijkheid over hun rol in de dialoog over bodemdaling en de zoektocht naar realistische handelingsperspectieven.

ROL EN POSITIE

De rol en positie van waterschappen in het bodemdalingsvraagstuk is in formele zin te vinden in waterwetgeving⁵. Volgens deze wetten hebben waterschappen de zorg voor het watersysteem (waterkwantiteit en -kwaliteit) en de primaire - en de regionale keringen. De provincies stellen de waterschappen in en bieden via provinciale verordening instrumenten⁶ en kaders⁷ voor het uitoefenen van de taak. Het zijn ook de provincies die op voordracht van de waterschappen de waterkwaliteitsdoelen vaststellen.

Bij de uitoefening van de zorgplicht voor het watersysteem en de waterkeringen gaat het in essentie om het faciliteren van de functies die van het watersysteem gebruik maken en het bieden van veiligheid aan inwoners, instellingen en bedrijven. De waterschappen dragen zorg voor dat watersysteem op basis van de randvoorwaarden en de functies die de provincies vaststellen, en die door gemeenten vervolgens in omgevingsplannen worden bestemd. Alle partijen hebben vanuit hun specifieke taak een eigen verantwoordelijkheid in het bodemdalingsvraagstuk.

De rol en het belang van de waterschappen in het dossier is vijfledig namelijk:

1. Als probleemhouder van stijgende beheerkosten;

⁴ Drukkracht als gevolg van o.a. bebouwing.

⁵ Waterschapswet, Waterwet en Kaderrichtlijn Water

⁶ O.a. peilbesluiten

⁷ O.a. droogleggingscriteria, normering voor regionale keringen en wateroverlastnormen

2. In het leveren van kennis van het regionale watersysteem
3. In het faciliteren van functies en bieden van veiligheid;
4. In het bieden van handelingsperspectief (o.a. beperken van bodemdaling d.m.v. peilbeheer);
5. Als maatschappelijke partner, bijvoorbeeld bij het beperken van de CO₂-emissies.

Ad 1. Probleemhouder van stijgende waterbeheerkosten.

Voor de gezamenlijke waterschappen nemen de kosten tot 2050 naar verwachting van het PBL toe met €200 miljoen⁸, hoewel latere schattingen ook hogere bedragen laten zien.

Deze kostenstijging wordt veroorzaakt doordat verzakkende keringen versterkt moeten worden en investeringen nodig zijn in kunstwerken om de veranderende peilverschillen te kunnen accommoderen. Het effect van bodemdaling, en van de maatregelen tegen bodemdaling, op de waterkwaliteit verdient het om nog apart genoemd te worden. Veenafbraak zorgt immers voor het vrijkomen van nutriënten uit de bodem, maar andersom kan ook peilopzet leiden tot extra emissies van nutriënten uit de bodem. Het is dus belangrijk om ook met waterkwaliteitseffecten rekening te houden bij het nemen van maatregelen om bodemdaling tegen te gaan, zodat het negatieve effect van bodemdaling op de waterkwaliteit zoveel mogelijk wordt beperkt.

De stijging van de waterbeheerkosten is, vergeleken met stijging van kosten aan infrastructuur (riolering, wegen) en funderingen, relatief beperkt. Uitgangspunt is dat geringe kostenstijgingen voor het waterbeheer door de waterschappen zelf opgelost worden. De kosten kunnen echter sterk stijgen wanneer er door bodemdaling grote peilverschillen ontstaan. Dat kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer er nieuwe kunstwerken of keringen nodig zijn om hoogwatervoorzieningen, waarbij het waterschap plaatselijk een hoger peil handhaaft ter bescherming tegen verzakking van huizen of wegen, in stand te houden.

Hoewel de door het PBL berekende meerkosten voor het waterbeheer te behappen zijn, ervaren waterschappen lokaal steeds vaker problemen. Dagelijks worden de beheerders geconfronteerd met dilemma's als gevolg van bodemdaling. Door de versnippering van functies en ongelijkheid in dalen ontstaan nieuwe hoogteverschillen. Bovendien wordt het steeds lastiger om in gebieden met een geringe drooglegging te voldoen aan de wateroverlastnormen⁹, verlopen procedures voor peilbesluiten stroever en kunnen lokale discussies over de drooglegging soms hoog oplopen, tot aan de rechtbank toe.

Naast de uitdagingen op het gebied van het peilbeheer vragen de droge zomers van de afgelopen jaren ook om steeds zorgvuldiger gebruik van zoetwater. Bij het nemen van peilverhogende maatregelen om de bodemdaling te remmen dient de beschikbaarheid van voldoende water om dit peil ook in drogere periodes te kunnen handhaven dan ook altijd worden meegenomen. Een toekomstbestendig waterbeheer kent zo steeds meer uitdagingen.

Ad 2. Kennis van het regionale watersysteem

Waterschappen hebben via metingen van oppervlaktewater en soms ook grondwater veel gebiedseigen kennis van het watersysteem. Kennis die ingebracht moet worden in de gebiedsprocessen die zoeken naar gebiedsgerichte oplossingen voor bodemdaling, liefst samen met andere vraagstukken die daar spelen.

Ad 3. Faciliteren van functies

De provincie en gemeenten kennen de functies in het gebied toe, terwijl het de taak en het belang van de waterschappen is om deze functies te faciliteren. Door, onder andere, historische ontwikkelingen, economische groei en maatschappelijke opgaven heeft het landelijk gebied een complexe structuur gekregen, waardoor in gebieden met een slappe bodem functies en doelstellingen elkaar in de weg kunnen zitten. Deze tegenstelling kan zo groot worden dat peilindexatie om de drooglegging te kunnen blijven realiseren niet

⁸ Bron: PBL (2016), Dalende bodems, stijgende kosten. <https://www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/pbl-2016-dalende-bodems-stijgende-kosten-1064.pdf>

⁹ Nationaal bestuursakkoord water.

meer wenselijk is. Door de steeds verdergaande bodemdaling, lokaal ongelijke zakkingsnelheden en risico's van het opbarsten van slootbodems en/of percelen, lopen waterschappen op sommige plaatsen zelfs tegen de fysieke grenzen van het watersysteem aan; verdere peilverlaging is in zulke gebieden technisch niet meer mogelijk. Waterschappen zitten steeds vaker in een spagaat welke functie het primaat moet krijgen. Het is daarom belangrijk dat de waterschappen de grenzen van het systeem in beeld brengen.

Ad 4. Handelingsperspectief

Zoals hierboven al is aangegeven kunnen lokale verschillen groot zijn. In het vinden van duurzame oplossingen voor de gevolgen van bodemdaling gaat het zowel bestuurlijk als technisch om lokaal maatwerk. Zo worden de oplossingen in kleigebieden gedomineerd door de klink, krimp en zettingsproblematiek en in het veen is dat vaak een combinatie van zetting en oxidatie.

Het handelingsperspectief en de oplossingen zijn in het landelijke gebied anders dan in een stedelijk gebied. In het landelijke gebied is het palet aan perspectieven groter dan in het stedelijk gebied. Dat komt doordat in het stedelijk gebied de verandering van de functie eigenlijk geen optie is. Daarnaast hebben we in het stedelijk gebied te maken met andere maatschappelijke partijen dan in het landelijk gebied, zie tabel 1.

	Landelijk	Stedelijk
Maatregelen	Gericht op remmen van bodemdaling	Gericht op het voorkomen van schade
Maatschappelijke partijen	Waterschap Agrarische bedrijven Natuurorganisaties Provincie Gemeente	Particulier/Burgers Gemeente Waterschap Provincie

Tabel 1: verschil in handelingsperspectieven en betrokken partijen in landelijk en stedelijk gebied.

Het is daarom niet verwonderlijk dat het landelijk en het stedelijk gebied ieder een eigen aanpak hebben. In het landelijk gebied hangt de aanpak van bodemdaling vaak samen met gebiedsprocessen en peilbesluiten of komen er initiatieven vanuit het gebied. In het stedelijk gebied ligt het initiatief bij gemeenten, al dan niet gemobiliseerd door de belangen van de particulieren/bedrijven¹⁰. Soms is bodemdaling in het stedelijk gebied één van de factoren voor een stedelijke (vernieuwing) aanpak¹¹.

De maatschappelijke opgaven in het landelijk gebied zijn groot en vragen om een transitie van de landbouw in (onder andere) veenweidegebieden. In de kamerbrief "Regie en keuzes in het landelijk omgevingsbeleid" (NOVI) van de minister Ollongeren (BZK) van 23 april 2020¹² staat dat er een lange termijn aanpak komt voor het landelijk gebied, waarbij bodemdaling aangepakt wordt door bepaalde gebieden te kiezen voor vernatting.

Het handelingsperspectief van de waterschappen is in het landelijk gebied vooral gericht op de inrichting van het watersysteem en aanpassingen in het peilbeheer. Dat is in essentie onze bijdrage in het vinden van oplossingen. Het aanpassen van het peilregime in bodemdalingsgebieden is echter maar één van de maatregelen om de bodemdalingsnelheid te beperken of vertragen. Naast een watervraagstuk is het in belangrijke mate ook een ruimtelijk, ecologisch en economisch vraagstuk, waarbij de verschillen per gebied groot zijn. Welke keuze uiteindelijk gemaakt wordt is maatwerk en hangt af van het toekomstperspectief per gebied. Voor waterschappen is het belangrijk dat de transitie van deze gebieden gerealiseerd wordt met focus op de lange termijn (2050), gebaseerd op ruimtelijke keuzes op basis van een eerlijk gesprek in de regio, en waarbij overheden werken als waren zij één. Waterschappen kunnen vanuit hun expertise aansluiten met

¹⁰ Een huiseigenaar heeft belang bij peil- en grondwaterbeheer zodanig dat de fundering van zijn eigen huis of pand in tact blijft. De huiseigenaar is namelijk zelf verantwoordelijk voor de fundering van zijn huis of pand.

¹¹ In Schiedam wordt een hele wijk herbouwd, bodemdaling is een deelfacet voor het herbouwbesluit.

¹² <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/04/23/kamerbrief-over-nadere-keuzes-in-het-kader-van-de-nationale-omgevingsvisie>

een passende scenario's voor het watersysteem. Zonder visie wordt er enkel opgepakt wat kan en aangepakt wat moet, dit leidt uiteindelijk tot (een verdere) verrommeling/versnippering van het watersysteem. Waterschappen kunnen bijdragen met kennis, scenario's voor het watersysteem en daarbij bijvoorbeeld bespreekbaar maken welke kosten-batenverhouding (zie kader) maatschappelijk verantwoord nog is.

Kosten-batenverhouding

In het Groene Hart leidt bodemdaling in een aantal gebieden nu al tot een knelpunt in de waterhuishouding, zoals in droogmakerijen met restveen in de bodem. In een aantal gebieden worden de komende decennia dergelijke knelpunten verwacht. De verhouding tussen maatschappelijke kosten en baten wordt hier zo negatief dat het niet meer verantwoord is om het huidige beleid voort te zetten. In deze gebieden *moet* het waterschap dit vraagstuk agenderen bij medeoverheden en grondeigenaren. In andere bodemdalingsgebieden *kan* het waterschap het vraagstuk bodemdaling agenderen, afhankelijk van de ambitie van het bestuur van het waterschap.

Voor bebouwd gebied is verder onderscheid te maken in bestaand stedelijk gebied en in nieuwbouw. In bestaand stedelijk gebied kan sprake zijn van ongelijkmatige zakkingsen en daarmee van een funderingsvraagstuk (zorgplicht particuliere eigenaar) of een grondwatervraagstuk (zorgplicht gemeente). Waterschappen kunnen hier met hun kennis van het watersysteem bijdragen aan het zoeken naar oplossingen en daar waar zinvol met het waterbeheer de problematiek verminderen. De mogelijkheden die waterschappen daarvoor hebben verschillen wel sterk tussen het landelijk gebied en het stedelijk gebied. In het buitengebied kunnen waterschappen bijvoorbeeld adviseren over de aanleg van hoogwatervoorzieningen, waarbij het peil rond bebouwing met een kwetsbare fundering hoger gehouden wordt dan de omgeving en het optreden van funderingsschade wordt vertraagd. In het stedelijk gebied zal het waterschap vooral bijdragen door het zo goed mogelijk jaarrond handhaven van het oppervlaktewaterpeil, zodat er voldoende water beschikbaar is om de funderingen nat te houden.

Voor nieuwbouwlocaties zijn waterschappen graag betrokken bij de locatiekeuze, zodat hierin de randvoorwaarden vanuit het watersysteem worden meegenomen (water als leidend principe). Inbreng van watersysteemkennis bij bouwplannen is essentieel bij het ontwerp van een klimaatbestendig en robuuste inrichting van nieuw stedelijk gebied. Specifiek voor bodemdaling is het daarbij ook belangrijk om niet alleen te kijken naar de investeringskosten, maar ook naar de langetermijncosten voor beheer en onderhoud. Waterschappen kunnen aansluiting vinden bij de stedelijke problematiek via het Platform Slappe Bodem en het Delta-plan Ruimtelijke Adaptatie.

Ad 5. Maatschappelijke partner

Naast de primaire belangen hebben waterschappen een taak als maatschappelijk verantwoordelijke overheid; het publieke belang vraagt soms een bredere blik dan enkel het uitvoeren van de wettelijke taak. De wijze waarop de waterschappen deze verantwoordelijkheid nemen, is per waterschap en per situatie verschillend. Het maakt onderdeel uit van de politieke en bestuurlijke keuzes die ieder waterschap afzonderlijk maakt. De initiatieven en maatregelen die waterschappen treffen lopen uiteen qua proces, inhoud en ook qua fase. Maatwerk is en blijft namelijk nodig en juist daarom kunnen we van elkaar leren. Zo hebben de gezamenlijk Groene Hart waterschappen een heel onderzoeksprogramma geïnitieerd¹³ en werken zij samen in een programma vitaal platteland Holland Utrechtse Veenweiden, en is door Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden de serious game RE:PEAT ontwikkeld. In Noord-Holland werken het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en de provincie Noord-Holland samen, het Wetterskip Fryslan heeft samen met de provincie Friesland een veenweidevisie opgesteld. In Groningen neemt Hunze en Aa's het initiatief voor gezamenlijke gebiedsprocessen en is zo de initiator van de maatschappelijke dialoog. Waterschap

¹³ Waaronder deelname in het VIC, Veenweide innovatie centrum en living lab Gouda

Zuidereeland voert samen met Provincie Flevoland en agrariërs onderzoek uit naar mogelijkheden om via peilsturing bodemdaling te beperken.

Waterschappen kunnen in de maatschappelijke dialoog wel initiatiefnemer, deelnemer en/of subsidient van onderzoeksinitiatieven zijn van pilots¹⁴, maar waterschappen zullen dergelijke initiatieven alleen structureel ondersteunen als dit bij de kerntaak van het waterschap past.

VERANTWOORDELIJKHEID EN HANDELINGSRUIMTE WATERSCHAPPEN BIJ CO₂-REDUCTIE

Door het ondertekenen van het klimaatakkoord, waarin een reductiedoelstelling van 1 Mton CO₂-eq uit veenoxidatie in 2030 is opgenomen, wordt de maatschappelijke verantwoordelijkheid van waterschappen voor het terugdringen van de CO₂-uitstoot expliciet.

Aangezien veenoxidatie optreedt bij de ontwatering van veen, is het waterbeheer een belangrijke factor in het realiseren van deze doelstelling. Waterschappen kunnen dan ook een belangrijke rol hebben in de uitwerking en realisatie van de regionale maatregelpakketten om de reductiedoelstelling te halen. De waterschappen zien ook de kans om de CO₂-opgave en de financiering als hefboom te benutten om de aanpak van de bodemdalingsproblematiek te versnellen.

De waterschappen hebben, met het peilbeheer, een belangrijke knop in handen om de bodemdaling tegen te gaan. De bewegingsvrijheid voor waterschappen is hierin echter beperkt. Het is de wettelijke taak van waterschappen om de functie, die in ruimtelijke plannen van gemeenten of provincies aan een gebied zijn toegekend, te faciliteren. Het terugdringen van de broeikasgasemissies uit veenoxidatie vraagt dus om een samenwerking van overheden en andere betrokken partijen. Waterschappen vinden het daarbij van belang dat de maatregelen die worden genomen om de uitstoot te beperken zo goed mogelijk aansluiten bij de aanpak van andere vraagstukken die spelen in veengebieden. Zo zal er bijvoorbeeld ook vanuit de woningbouwopgave een beroep gedaan worden op de ruimte. Ook vanuit deze opgave zal er een aanleiding zijn om de functie van een gebied te wijzigen. Als er bijvoorbeeld landbouwgrond in het veenweidegebied beschikbaar wordt gesteld voor woningbouw, verandert dit ook de CO₂-uitstoot uit veengronden. Het is daarom van belang dat functiewijzigingen worden meegenomen bij het berekenen van de resterende opgave op CO₂-gebied.

Zeker gezien het feit dat er grote lokale verschillen zijn tussen veengebieden is de kennis van het lokale bodem- en watersysteem die het waterschap heeft cruciaal bij het nemen van effectieve maatregelen. De waterschappen zijn dus graag betrokken bij de keuze van maatregelen om CO₂-emissies uit veenoxidatie terug te dringen en vooral bij de regionale uitwerking daarvan. Vanwege de maatschappelijke afwegingen en de soms scherpe ruimtelijke en sociaal-economische keuzes, die er voor het halen van de reductiedoelstelling moeten worden gemaakt, past de waterschappen geen leidende rol. De regie bij het proces naar een reductie van 1Mton CO₂-equivalent over het hele Nederlandse veenweidegebied in 2030 ligt bij de provincies. Dat hoeft de waterschappen echter niet af te houden van een proactieve opstelling bij de programmering en uitwerking van maatregelen om de CO₂-reductie te realiseren. Waterschappen zullen hun gebiedskennis inzetten om voor elk gebied een passend maatregelpakket te helpen samenstellen.

WAT HEBBEN DE WATERSCHAPPEN NODIG?

Een gezamenlijke aanpak

De bodemdalingsproblematiek is een gezamenlijk probleem dat om een gezamenlijk aanpak vraagt. Daarom nemen waterschappen door het hele land intensief deel aan samenwerkingsinitiatieven met belanghebbenden en andere overheden om de bodemdaling te remmen.

Voor die gezamenlijke aanpak is huiswerk nodig, en vaak kunnen we dat ook niet alleen. In STOWA-verband hebben we daarom het Nationaal Kennisprogramma Bodemdaling opgezet, samen met het Platform Slappe Bodem, de provincie Zuid-Holland en de kennisinstituten.

¹⁴ Bijvoorbeeld naar de haalbaarheid van het vertragen of stoppen van veendaling in het landelijk gebied

Een maatschappelijk debat over risico's

Wat zijn de risicoprofielen van de dalingsgebieden en zijn deze anders of vergelijkbaar met de andere gebieden? Het lijkt zinvol om na te denken over specifieke normen of afspraken voor gebieden met een bodemdalingsproblematiek. Te denken valt aan wateroverlast¹⁵, waterbeschikbaarheid, waterkwaliteitsdoelen en beschermingsniveaus.

Krijgt bij het bepalen van de waterbeschikbaarheidseffecten het veenweidegebied in droge perioden voorrang omdat het hoog op de verdringingsreeks staat of wijken we daar van af? Wat worden de kwaliteitsdoelen van het water bij een wel of niet oxiderende bodem? Welke dalingssnelheid vinden we nog acceptabel? En wat wordt het beschermingsniveau als door de ongelijke daling nieuwe hoogteverschillen ontstaan? Al deze vragen zijn voer voor een maatschappelijk debat over welke gevolgen van bodemdaling we acceptabel vinden, en tegen welke prijs.

Inzicht in de huidige en toekomstige daling

De waterschappen hebben veel inzicht en kennis over de consequenties en snelheid van bodemdaling. Wat ontbreekt, is een degelijke voorspelling van de dalingssnelheid per gebied. Om tot goede gedeelde probleempercepties en oplossingen is het noodzakelijk om te kunnen beschikken over adequate hoogtedata en voorspellingsmethodieken van de bodemdaling. De waterschappen doen daarom een appèl op, Rijk, provincies, gemeenten en kennisinstituten om bij te dragen aan dergelijke kennisontwikkeling.

Toekomstscenario's van de functietoekenning

Voor het adequaat faciliteren van de functies is inzicht in de toekomstige functies nodig. De waterschappen verwachten dat zowel de provinciale omgevingsvisies, maar ook de gemeentelijke omgevingsvisies en -plannen kader geven voor de maatschappelijke dialoog.

Samenvattend gaan we gezamenlijk:

- Vanuit de belangen de maatschappelijke dialoog aan;
- Samenwerking tussen betrokkenen initiëren;
- Doorgronden of de verwachte schade echt een probleem is of niet;
- De schadeverwachtingen onderling vergelijken;
- De verwachte schade verder concretiseren;
- Met STOWA onderzoek oppakken en kennis ontwikkelen die bijdraagt aan inzicht, handelingsperspectieven en keuzemogelijkheden.

¹⁵Bij wateroverlast kan een gedeelte van het maaiveld inunderen, het maaiveldcriterium. Bij Hollands Noorderkwartier geldt in het veenweidegebied voor grasland een ander maaiveldcriterium. Het criterium van het grasland is daar verhoogd van 5% naar 15%.